

**ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ЗАСТОСУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УКРАЇНІ»
КРИЗЬ ПРИЗМУ СПРИЙНЯТТЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ
МОВНИХ СТАНДАРТІВ ДОПУСКУ ОСОБИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ,
ПОВ'ЯЗАНОЇ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЄЮ ТА ЗАХИСТОМ ПРАВ ПРИВАТНОЇ ОСОБИ
ТА ПУБЛІЧНОГО ІНТЕРЕСУ**

**LAW OF UKRAINE “ON THE USE OF ENGLISH IN UKRAINE” THROUGH
THE PRISM OF THE PERCEPTION OF INTERNATIONAL LEGAL AND EUROPEAN
LANGUAGE STANDARDS FOR THE ADMISSION OF A PERSON TO PROFESSIONAL
ACTIVITIES RELATED TO THE IMPLEMENTATION AND PROTECTION
OF PRIVATE PERSONAL RIGHTS AND PUBLIC INTEREST**

Кушнір С.М., д.ю.н., професор,
Запорізький національний університет

Коломоєць Т.О., д.ю.н., професор,
Запорізький національний університет

Пирожкова Ю.В., д.ю.н., професор,
Запорізький національний університет,

Євтушенко Д.С., доктор філософії за спеціальністю 081 «Право»,
Запорізький національний університет,

Шумейко І.П., доктор філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність. Реалізація євроінтеграційних та північноатлантичних прагнень сучасної України безпосередньо пов'язані із активізацією законотворчої діяльності, зорієнтованої із формуванням новітніх засад для моделювання відносин приватних осіб та суб'єктів публічної влади, для гарантування реалізації та захисту прав приватних осіб у публічних сферах суспільного життя, із реалізацією та захистом публічних інтересів. Все це вимагає не тільки аналізу позитивних практик окремих зарубіжних держав у врегулюванні відповідних питань та забезпеченні формування практики правозастосування, але й імплементації стандартів європейської спільноти та міжнародно-правових стандартів у національну правотворчість задля уніфікації та синхронізації положень національного законодавства із зазначеними «зовнішніми аналогами». Досягнення позитивних результатів за означеними напрямками роботи потребують модифікації кадрових ресурсів держави, спроможних професійно працювати не тільки у межах країни, але й у міжнародному просторі, без будь-яких мовних «бар'єрів», з високим рівнем іншомовної спроможності та стійкості до викликів реального часу у професійній сфері, що вимагає актуалізації уваги законодавця до врегулювання питання формування «якісного (у розумінні іншомовної спроможності та стійкості) кадрового сегменту» публічної влади. Прийняття Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» обумовило закріплення новітніх за змістом положень щодо вимог допуску особи до професійної діяльності у публічних сферах суспільного життя у частині визначення рівня володіння нею англійською мовою. Проте актуалізується питання - чи забезпечує прийняття цього акту синхронізацію національного законодавства із європейськими та міжнародно-правовими аналогами й створює достатні передумови для формування іншомовноспроможного та іншомовностійкого кадрового супроводу вітчизняних правотворчих та державотворчих процесів відповідного цільового спрямування. Аналіз відповідного питання задля отримання відповіді фактично й обумовив формулювання мети цієї роботи. Об'єкт роботи формують суспільні відносини, які виникають в процесі визначення іншомовної спроможності особи під час її допуску до професійної діяльності у публічних сферах суспільного життя. Предмет роботи – це ступінь сприйняття в Законі України «Про застосування англійської мови в Україні» міжнародно-правових та європейських мовних стандартів допуску особи до професійної діяльності, пов'язаної із реалізацією та захистом прав приватної особи та публічного інтересу. Методологічне підґрунтя роботи сформоване завдяки поєднанню загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, в т.ч. діалектичного, порівняльно-правового, спеціально-юридичного, експертних оцінок, логічного тощо. Результати. Прийняття Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» обумовило закріплення чітких орієнтирів для впровадження «іншомовної (зокрема англійської) спроможності» особи як умови доступу її до професійної діяльності на посадах, які безпосередньо пов'язані із реалізацією і захистом прав приватних осіб у їх відносинах із суб'єктами публічної влади, а також публічних інтересів, що, беззаперечно, варто розглядати як «крок» до інтеграції України до європейського та міжнародного простору публічного адміністрування, в т.ч. й мовного його аспекту. Не тільки визначеність у Законі положень стосовно посад, зайняття яких в обов'язковому порядку передбачає іншомовну спроможність осіб (із умовним поділом посад на декілька різновидів), процедури визначення рівнів такої спроможності й засад ресурсного забезпечення проведення процедур варто вважати досягненням вітчизняної законотворчості у врегулюванні актуальних питань публічних сфер суспільного життя. Але й, насамперед, слід виділити як «здобуток» - чітке закріплення «зовнішніх мовних стандартів» як орієнтирів для імплементації міжнародно-правових та європейських стандартів у національне законодавство й формування досконалого підґрунтя для успішної реалізації завдань державотворчих та правотворчих процесів євроінтеграційного та північноатлантичного спрямування.

Ключові слова: міжнародно-правові та європейські стандарти, мовні стандарти, імплементація, професійна діяльність, посада, публічне адміністрування, доступ до діяльності, законодавство, іншомовна спроможність особи.

Relevance. The implementation of the European integration and North Atlantic aspirations of modern Ukraine is directly related to the intensification of lawmaking activities aimed at forming the latest principles for modelling the relations between individuals and public authorities, and to guarantee the exercise and protection of the rights of individuals in public spheres of public life, and to implement and protect the public interest. All of this requires not only an analysis of the positive practices of certain foreign countries in regulating relevant issues and ensuring the development of law enforcement practice, but also the implementation of European community standards and international legal standards in national lawmaking to unify and synchronise the provisions of national legislation with these 'external analogues'. Achieving positive results in these areas of work requires modification of the state's human resources capable of working professionally not only within

the country but also in the international space, without any language 'barriers', with a high level of foreign language ability and resilience to real-time challenges in the professional sphere, which requires updating the legislator's attention to the regulation of the formation of a 'high-quality (in the sense of foreign language ability and resilience) personnel segment' of the public authorities. The adoption of the Law of Ukraine 'On the Use of English in Ukraine' has resulted in the consolidation of the newest provisions on the requirements for admission of a person to professional activities in public spheres of public life in terms of determining the level of his/her English language proficiency. However, the question is whether the adoption of this act ensures synchronisation of national legislation with European and international legal analogues and creates sufficient preconditions for the formation of foreign language-capable and foreign language-resistant personnel support for domestic law-making and state-building processes of the relevant target direction. The analysis of the relevant question in order to obtain an answer actually led to the formulation of the purpose of this work. The object of the work is formed by social relations that arise in the process of determining a person's foreign language ability when he or she is admitted to professional activities in public spheres of public life. The subject of the study is the degree to which the Law of Ukraine 'On the Use of English in Ukraine' reflects international legal and European language standards for admission to professional activities related to the exercise and protection of the rights of individuals and the public interest. The methodological basis of the work is formed by a combination of general scientific and special methods of scientific knowledge, including dialectical, comparative legal, special legal, expert assessments, logical, etc. Results. The adoption of the Law of Ukraine 'On the Use of English in Ukraine' has led to the establishment of clear guidelines for the introduction of 'foreign language (including English) ability' of a person as a condition for access to professional activities in positions directly related to the exercise and protection of the rights of individuals in their relations with public authorities, as well as public interests, which should undoubtedly be considered a 'step' towards Ukraine's integration into the European and international public administration space, including its language aspect. Not only the provisions of the Law on positions that require foreign language skills (with a conditional division of positions into several types), the procedure for determining the levels of such skills and the principles of resource support for the procedures should be considered an achievement of national lawmaking in regulating topical issues of public spheres of public life. But, above all, it should be noted that the 'external language standards' are clearly enshrined as guidelines for the implementation of international legal and European standards in national legislation and the formation of a perfect basis for the successful implementation of the tasks of state-building and law-making processes of European and North Atlantic integration.

Key words: international legal and European standards, language standards, implementation, professional activity, position, public administration, access to activities, legislation, foreign language ability of a person.

Вступ. Актуальність. Реалізація євроінтеграційних та північноатлантичних прагнень сучасної України безпосередньо пов'язані із активізацією законотворчої діяльності, зорієнтованої із формуванням новітніх засад для моделювання відносин приватних осіб та суб'єктів публічної влади, для гарантування реалізації та захисту прав приватних осіб у публічних сферах суспільного життя, із реалізацією та захистом публічних інтересів. Все це вимагає не тільки аналізу позитивних практик окремих зарубіжних держав у врегулюванні відповідних питань та забезпеченні формування практики правозастосування, але й імплементації стандартів європейської спільноти та міжнародно-правових стандартів у національну правотворчість задля уніфікації та синхронізації положень національного законодавства із зазначеними «зовнішніми аналогами». Досягнення позитивних результатів за означеними напрямками роботи потребують модифікації кадрових ресурсів держави, спроможних професійно працювати не тільки у межах країни, але й у міжнародному просторі, без будь-яких мовних «бар'єрів», з високим рівнем іншомовної спроможності та стійкості до викликів реального часу у професійній сфері, що вимагає актуалізації уваги законодавця до врегулювання питання формування «якісного (у розумінні іншомовної спроможності та стійкості) кадрового сегменту» публічної влади. Прийняття Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» обумовило закріплення новітніх за змістом положень щодо вимог допуску особи до професійної діяльності у публічних сферах суспільного життя у частині визначення рівня володіння нею англійською мовою. Проте актуалізується питання - чи забезпечує прийняття цього акту синхронізацію національного законодавства із європейськими та міжнародно-правовими аналогами й створює достатні передумови для формування іншомовноспроможного та іншомовностійкого кадрового супроводу вітчизняних правотворчих та державотворчих процесів відповідного цільового спрямування. Аналіз відповідного питання задля отримання відповіді фактично й обумовив формулювання мети цієї роботи. **Об'єкт роботи** формують суспільні відносини, які виникають в процесі визначення іншомовної спроможності особи під час її допуску до професійної діяльності у публічних сферах суспільного життя. **Предмет роботи** – це ступінь сприйняття в Законі України «Про застосування англійської мови в Україні» міжнародно-правових та європейських мовних стандартів допуску особи до професійної діяльності, пов'язаної із реалізацією та захистом прав

приватної особи та публічного інтересу. **Методологічне підґрунтя** роботи сформоване завдяки поєднанню загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, в т.ч. діалектичного, порівняльно-правового, спеціально-юридичного, експертних оцінок, логічного тощо. **Ступінь дослідження проблематики** у вітчизняній правовій науці відрізняється різноманітністю підходів вчених-правників до аналізу проблематики, а саме: від аналізу питань публічної служби, професійної діяльності осіб на посадах публічної служби, критеріїв допуску особи до публічної служби (у всьому видовому розмаїтті), в т.ч. й побіжним дослідженням проблематики «іншомовної спроможності» (наприклад, роботи Д. Лученка, Л. Біли-Тіунової, С. Федчишина, О. Дрозда, А. Берлача тощо) й аж до проблематики «мовного законодавства» в цілому, його «кількісних» та «якісних» характеристик» (наприклад, роботи О. Василенко, М. Савчина, Ю. Барабаша, В. Тимошука тощо). Варто зазначити, що, попри наявну кількість тематичних джерел, тих, які були б безпосередньо присвячені питанням імплементації міжнародно-правових та європейських «іншомовних» стандартів у національне законодавство, із акцентом уваги на положення Закону України «Про застосування англійської мови в Україні», немає, що й актуалізує відповідне дослідження.

Основний зміст. I. Професійна діяльність, пов'язана із реалізацією та захистом прав приватної особи та публічного інтересу, як сфера об'єктивізації іншомовної спроможності особи. Прийняття Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» фактично ознаменувало початок формування «нової моделі кваліфікаційного допуску особи до професійної діяльності». Аналіз положень Закону свідчить, що законодавець достатньо чітко окреслив свою позицію щодо імперативу впровадження «зовнішніх мовних стандартів» як обов'язкового «фільтру» для допуску осіб до професійної діяльності, яка безпосередньо пов'язана із реалізацією та захистом прав приватних осіб та публічного інтересу, з метою формування надійного підґрунтя для «... підтвердження європейської ідентичності Українського народу, незворотності європейського та євроатлантичного курсу України, що покладає на державу обов'язок сприяти вивченню мов міжнародного спілкування ... прагнучи до активізації процесів європейської та євроатлантичної інтеграції України, утвердження міжнародного іміджу держави у світових глобалізаційних процесах, підвищення рівня її конкурентоспроможності, інвестиційної та туристичної привабливості» (Пreamбула) [1]. Акцентуючи увагу

на цільовій спрямованості професійної діяльності осіб, законодавець уточнює свою позицію у ст. 2 Закону «Мета і сфера дії Закону», зазначаючи, що метою унормування відповідних положень «... є сприяння забезпеченню застосування англійської мови як однієї з мов міжнародного спілкування на всій території України у публічних сферах суспільного життя» [1]. Саме професійний характер діяльності осіб у публічних сферах суспільного життя й вимагає «іншомовної спроможності», «іншомовної стійкості» таких осіб задля забезпечення реалізації та захисту інтересів приватних осіб та публічного інтересу, задля «служіння», «обслуговування» останніх. Щоправда, не будь-яка професійна діяльність особи у публічних сферах суспільного життя з об'єктивною необхідністю (навіть в умовах сучасних викликів) вимагає обов'язкового високого рівня її іншомовної спроможності. Відповідаючи на це запитання, законодавець визначає свою позицію у ст. 3 Закону України «Про застосування англійської мови в Україні», запропонувавши одразу умовно виділені дві нормативні моделі вирішення цього питання, - «імперативну» («обов'язкову», «основну», «жорстку») та «диспозитивну» («факультативну», «додаткову», «м'яку»).

Характеризуючи першу, варто зазначити, що чіткою є позиція законодавця стосовно «прив'язки» особи до посади, зайняття якої вимагає обов'язковості володіння англійською мовою. Так, зокрема, у ч. 1 ст. 3 Закону зазначається, що «вимога щодо обов'язковості володіння англійською мовою встановлюється до осіб, які претендують на зайняття посад: 1) державної служби категорії «А»; 2) державної служби категорій «Б» і «В», перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України; 3) голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників; 4) військовослужбовців офіцерського, сержантського і старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України; 5) поліцейських середнього і вищого складу Національної поліції України, посад начальницького складу інших правоохоронних органів, посад начальницького складу служби цивільного захисту, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України; 6) прокурорів; 7) у податкових та митних органах, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України; 8) керівників, членів виконавчого органу, членів наглядової ради (ради директорів) та інших посадових осіб державних підприємств, господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі; 9) керівників державних наукових установ; 10) керівників закладів вищої освіти; 11) у сфері освіти і науки, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України» [1]. Як видно, перелік таких посад визначається: а) або абсолютно визначено (наприклад, посад державної служби категорії «А», голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, прокурорів, керівників закладів вищої освіти, керівників державних наукових установ), без будь-яких додаткових уточнень на рівні актів підзаконної нормотворчості; б) або ж із можливістю додаткових уточнень на рівні актів підзаконної нормотворчості (наприклад, посади державної служби категорій «Б» і «В», перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України (п.2 ч.1 ст. 3 Закону); військовослужбовців офіцерського, сержантського і старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України (п.4 ч.1 ст. 3 Закону). Окрім того, можна також вести мову про різноваріативність підходів законодавця до визначення таких посад у різних органах публічної влади, організаціях, установах. Так, наприклад, абсолютно визначеними можна вважати положення стосовно визначення посад «прокурорів», «голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників», «керівників державних наукових установ», «керівників закладів

вищої освіти» тощо, із безпосередньою вказівкою саме на посаду. Водночас, в наявності й положення більш узагальненого змісту, як-то: «поліцейських середнього і вищого складу Національної поліції України, посад начальницького складу інших правоохоронних органів, посад начальницького складу служби цивільного захисту, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України» (п.5 ч.1 ст. 3 Закону), «військовослужбовців офіцерського, сержантського і старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України» (п.4 ч.1 ст. 3 Закону). Можна також виокремити й положення, присвячені посадам, визначення яких не наводиться безпосередньо, але має місце вказівка на органи, в яких ці посади передбачені (можуть бути передбачені), - «у податкових та митних органах, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України» (п.7 ч.1 ст. 3 Закону), що дозволяє стверджувати про можливу «плинність» переліку таких посад залежно від викликів часу, потреб і запитів суспільства і держави і оперативності реагування на них підзаконної нормотворчості Кабінету Міністрів України. І, нарешті, в наявності є положення, в яких немає безпосередньої вказівки на посади в органах, установах, як і на самі органи та установи, проте окреслюється сфера суспільного життя - «у сфері освіти і науки, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України» (п.11 ч.1 ст. 3 Закону). Поряд із абсолютною визначеністю посад, зайняття яких передбачає обов'язковість володіння англійською мовою, спостерігаємо підстави для широкої сфери підзаконної нормотворчості Кабінету Міністрів України, що варто схвально оцінити, з акцентом на потребу саме оперативного реагування на кадрові запити суспільства, держави, конкретної публічної сфери суспільного життя, чого не можна досягти завдяки законотвірчій діяльності, з огляду на її специфіку, в т.ч. й часові витрати. Більше того, саме акумулювання повноважень стосовно визначення переліку посад, зайняття яких вимагає обов'язковості володіння англійською мовою, у Кабінеті Міністрів України дозволяє забезпечити системність, уніфікацію, стратегічність у вирішенні відповідного питання. Не зважаючи на наявну різноваріативність закріплення у Законі положень стосовно визначення відповідних посад, все ж таки варто констатувати, що всі вони (без жодних винятків) безпосередньо пов'язані із публічними сферами суспільного життя (публічна служба у всьому розмаїтті її форм і різновидів, освіта, наука тощо), й зайняття особою кожною із зазначених (у різний спосіб) посад безпосередньо пов'язане із професійною діяльністю, зорієнтованою на реалізацію та захист прав приватних осіб та публічних інтересів.

Поряд із «імперативною» моделлю, в Законі закріплено й іншу - «диспозитивну» або ж «факультативну», «додаткову», «м'яку» нормативну модель «іншомовної спроможності» як умови допуску особи до професійної діяльності, пов'язаної із реалізацією та захистом прав приватних осіб та публічних інтересів. Так, ч. 2 ст. 3 Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» передбачає «... вимога щодо володіння англійською або іншою іноземною мовою може встановлюватися суб'єктом призначення до осіб, які претендують на зайняття посад в органах місцевого самоврядування (крім виборних посад), основні посадові обов'язки яких передбачають виконання функцій з міжнародного співробітництва» [1]. Привертають увагу одразу декілька словосполучень цієї частини т. 3 Закону, а саме: по-перше, «... вимога щодо володіння англійською або іншою іноземною мовою», що дозволяє стверджувати, що у цій моделі фіксується вимога стосовно «іншомовної спроможності», а не тільки «англомовної спроможності» особи для зайняття посади в органах місцевого самоврядування. Хоча у назві Закону має місце чітка вказівка на «англійську мову» (Закон України «Про застосування

англійської мови в Україні)), водночас на рівні посад місцевого самоврядування такої «жорсткої прив'язки» саме до англійської мови немає, а отже закріплюється фактично співвідношення «англійської спроможності» як частини «іншомовної спроможності» особи для вступу на посаду місцевого самоврядування. По-друге, положення «вимога щодо володіння англійською або іншою іноземною мовою може встановлюватися суб'єктом призначення» свідчить про те, що така вимога не є імперативною, оскільки різними за своїм змістом є положення - «вимога може встановлюватися» і «вимога обов'язково встановлюється». Це дозволяє вести мову про автономію органів місцевого самоврядування у визначенні такої вимоги як вимоги доступу особи до посади, щоправда, є «запобіжник» - «крім виборних посад», для яких така вимога також є обов'язковою. По-третє, «... які претендують на зайняття посад в органах місцевого самоврядування (крім виборних посад), основні посадові обов'язки яких передбачають виконання функцій з міжнародного співробітництва» (ч.2 ст. 3 Закону). Це підтверджує тезу про те, що органи місцевого самоврядування автономні у визначенні відповідної «іншомовної» вимоги як умови допуску особи до професійної діяльності, із уточненням на те, що такими посадами є «ті, ... основні посадові обов'язки яких передбачають виконання функцій з міжнародного співробітництва», а отже досить звуженим навіть є потенційний перелік таких посад (посад «з функціоналом з міжнародного співробітництва»). Така позиція законодавця виглядає, з одного боку, цілком зрозумілою, з огляду на специфіку функціоналу, призначення органів місцевого самоврядування, водночас, з іншого боку, з огляду на публічний характер їх діяльності, сферу їх діяльності, а також виклики часу та релевантні запити місцевого самоврядування, навряд чи варто все ж таки обмежуватися лише «посадами з міжнародного співробітництва» при визначенні умов допуску осіб до професійної діяльності в органах місцевого самоврядування. Тим більше, в умовах кардинального оновлення законодавчих положень про місцеве самоврядування, службу в органах місцевого самоврядування тощо.

II. «Зовнішні мовні стандарти» як складові унормованих «фільтрів» допуску осіб до професійної діяльності, пов'язаної із реалізацією та захистом прав приватної особи та публічного інтересу. Законодавець у тексті Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» робить вказівку одразу на декілька таких «мовних стандартів». Так, у т. 4 Закону «Вимоги щодо рівня володіння англійською мовою» безпосередньо закріплюються положення наступного змісту: а) «вимоги щодо рівня володіння англійською мовою розробляються з урахуванням шкали рекомендацій Ради Європи з мовної освіти (CEFR). Вимоги щодо відповідного рівня володіння англійською мовою особами, які претендують на зайняття посад, визначених п. 4 ч. 1 ст. 3 Закону, розробляються також з урахуванням мовленнєвих рівнів стандарту Організації Північноатлантичного договору (STANAG 6001)» (ч. 2 ст. 4 Закону) [1]. б) «особам, які обіймають посади, визначені ч.ч. 1,2 ст. 3 Закону, за володіння англійською мовою на рівні не нижче B2 за шкалою рекомендацій Ради Європи з мовної освіти (CEFR) встановлюється надбавка у розмірі 10 відсотків посадового окладу в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України» (ч. 2 ст. 4 Закону) [1]. Також у т.8 цього ж Закону законодавець знову ж зазначає, що «... держава сприяє громадянам України у вивченні, підвищенні рівня володіння англійською мовою шляхом ... удосконалення стандартів відповідних рівнів освіти на основі шкали рекомендацій Ради Європи з мовної освіти (CEFR)» (п. 5 ч. 1 ст. 8 Закону) [1]. Отже, як бачимо, законодавець чітко визначає свою позицію стосовно того, які саме «зовнішні» (по відношенню до національних аналогів) «мовні стандарти» розглядаються як

«орієнтири» для визначення змісту «іншомовного фільтру» для допуску осіб до професійної діяльності, безпосередньо пов'язаної із реалізацією та захистом прав приватних осіб та публічних інтересів. Такими «зовнішніми мовними стандартами» є рекомендації Ради Європи з мовної освіти (CEFR) та мовленнєві рівні стандарту Організації Північноатлантичного договору (STANAG 6001), із акцентом на те, стосовно яких посад вони зорієнтовані («цивільних» та «мілітаризованих»).

Стосовно першого варто зазначити, що Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти (The Common European Framework of Reference for Languages) (CEFR) – це «... система, шкала визначення мовних навичок, яка включає шість рівнів (від A1 до C2), із їх розділом на три види: А (базовий), В (незалежний) та С (досвідчений) та описом для кожного рівня навичок мовця під час говоріння, читання, сприймання на слух і писання англійською мовою» [2]; це свого роду «... комплексна уніфікована система, яка містить докладний опис кожної навички, яка є основою критеріїв мовної сертифікації» [3]; це «... керівний документ, що використовується для опису досягнень тих, хто вивчає іноземні мови у Європі та, поступово, в інших країнах (Колумбія та Філіппіни). З 2001 року цей документ рекомендований до використання для валідації рівнів знань іноземної мови» [4]. Його потрібно розглядати як такий, що розроблений із урахуванням положень Рекомендацій R (82) 18 й R (98) 6 Комітету Міністрів Ради Європи й зорієнтований на забезпечення «... більшої єдності членів європейської спільноти ... шляхом об'єднання спільних зусиль у галузі мови, культури» [2], «... перетворення мовної та культурної різноманітності з перешкоди у спілкуванні на джерело взаємного збагачення та розуміння ... лише шляхом кращого володіння сучасними європейськими мовами спрощення спілкування та взаємодії між європейцями з різними рідними мовами заради підтримки європейської мобільності, взаєморозуміння і співпраці та подолання упередження і дискримінації ... досягнення більшого об'єднання на європейському рівні шляхом запровадження єдиних вимог для подальшої мовної співпраці та координації мовної політики» [2]. Саме з огляду на «процесуальний», «технічний» зміст цього акту його й визначено в якості «орієнтиру» для визначення вимог щодо рівня володіння англійською мовою для доступу осіб до посад, безпосередньо пов'язаних із професійною діяльністю стосовно реалізації та захисту прав приватних осіб та публічного інтересу (ч.2 ст. 4 Закону), а також для визначення «сертифікатів міжнародного зразка» як документу, який має підтвердити за підсумками проходження особою визначеної процедури рівень володіння нею англійською мовою (1.2 ст. 4 Закону).

В аспекті вказівки у змісті Закону на мовленнєві рівні стандарту Організації Північноатлантичного договору (STANAG 6001), варто зазначити наступне. STANAG (Standartization Agreement, Стандарт НАТО) – це «... міжнародний договір, що діє в країнах НАТО та країнах-партнерах, одна з угод якого, а саме STANAG 6001, стосується процедури тестування рівня володіння іноземною мовою для військовослужбовців, за підсумками якої видається відповідний сертифікат» [5]. Метою цього стандарту є «... надання силам НАТО опису рівнів володіння мовою. Країни, що долучаються до даного стандарту рівнів володіння мовою, приймають його з метою: а) узгодження вимог щодо рівнів володіння мовою під час призначення іноземного персоналу; б) запису та звітування шляхом міжнародного листування, заходів оцінювання рівнів володіння мовою; в) порівняння державних стандартів за допомогою прийнятої таблиці в той же час з наданням права кожній країні дотримуватися своїх власних стандартів щодо оцінювання рівнів володіння мовою» [6]. Цей документ закріплює рівні мовленнєвих компетентностей, із їх поді-

лом від 0 до 5, «мовленнєвий профіль», що складається з «... чотирьох показників СМР, а також показників проміжних рівнів (+), якщо такі є, з метою визначення рівня володіння мовленнєвою компетентністю з чотирьох видів мовленнєвої діяльності у такій послідовності: Уміння А Аудіювання; Уміння Г Говоріння; Уміння Ч Читання; Уміння П Письмо» [6] й стандартизований мовленнєвий профіль (СМП) [6]. Як зрозуміло, цей «зовнішній мовний стандарт» є цільовим (у суб'єктному аспекті), із чітко регламентованою шкалою вимірювання рівня відповідної спроможності осіб та процедурою їх тестування та уповноваженим суб'єктом його проведення, що знову ж таки зумовлює його специфіку у порівнянні із вищезазначеним т.зв. «цивільним» або ж «загальним» «зовнішнім мовним стандартом». Орієнтація у визначенні рівня «іншомовної спроможності» військовослужбовців офіцерського, сержантського і старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України (п. 4 ч. 1 ст. 3 Закону), як спеціальних суб'єктів, професійна діяльність яких пов'язана із сферою безпеки і оборони держави, саме на мовний стандарт STANAG 6001 є не тільки логічним, але й об'єктивно необхідним з огляду на євроінтеграційний як пріоритетний вектор сучасної зовнішньої політики України та запиту суспільства і держави в умовах дії правового режиму воєнного стану у державі.

Імплементация у національне законодавство зазначених двох «зовнішніх мовних стандартів» як орієнтирів для визначення «іншомовного фільтра» доступу особи до професійної діяльності, безпосередньо пов'язаної із реалізацією та захистом прав приватних осіб, публічного інтересу, із публічними сферами суспільного життя є обґрунтова-

ним, логічним, системним кроком, зорієнтованим на інтеграцію (у мовному аспекті також) у європейський та світовий простір публічного адміністрування, уніфікацію правових стандартів діяльності суб'єктів публічної влади, забезпечення гарантій для реалізації та захисту прав приватних осіб у їх відносинах із суб'єктами публічної влади та для реалізації та захисту публічного інтересу.

Висновки. Прийняття Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» обумовило закріплення чітких орієнтирів для впровадження «іншомовної (зокрема англійської) спроможності» особи як умови доступу її до професійної діяльності на посадах, які безпосередньо пов'язані із реалізацією і захистом прав приватних осіб у їх відносинах із суб'єктами публічної влади, а також публічних інтересів, що, беззаперечно, варто розглядати як «крок» до інтеграції України до європейського та міжнародного простору публічного адміністрування, в т.ч. й мовного його аспекту. Не тільки визначеність у Законі положень стосовно посад, зайняття яких в обов'язковому порядку передбачає іншомовну спроможність осіб (із умовним поділом посад на декілька різновидів), процедури визначення рівнів такої спроможності й засад ресурсного забезпечення проведення процедур варто вважати досягненням вітчизняної законотворчості у врегулюванні актуальних питань публічних сфер суспільного життя. Але й, насамперед, слід виділити як «здобуток» - чітке закріплення «зовнішніх мовних стандартів» як орієнтирів для імплементации міжнародно-правових та європейських стандартів у національне законодавство й формування досконалого підґрунтя для успішної реалізації завдань державотворчих та правотворчих процесів євроінтеграційного та північноатлантичного спрямування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про застосування англійської мови в Україні: Закон України від 4 червня 2024 року. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2024, № 38, ст.243; URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3760-20#Text>
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання/ наук. ред.укр. видання С.Ю.Ніколаєва. К.: Ленвіт, 2003. 273 с. URL : <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/51933>
3. The CEFR Levels. URL : <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/level-descriptions>
4. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%B%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%94%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96_%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97_%D0%B7_%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%97_%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8
5. Що таке STANAG 6001? URL : <https://www.jit.academy/shho-take-stanag-6001/>
6. STANAG 6001. Рівні мовленнєвої компетентності. 5-е видання. 11 грудня 2014. NSO(об'єднаний) 1530(2014) NTG/6001. Опубліковано Офісом НАТО з питань стандартизації (NSO). https://nuou.org.ua/assets/documents/dodb_stanag_6001.pdf